

NA VG HS

**Metoderapport
SKUP 2023**

Jakten på en drapsdømt

Pål Morten Skaret, Marianne Vikås, Tore Kristiansen, Paavo Teittinen, Kalle Koponen

INNSENDERE

Pål Morten Skaret

pal.skaret@namdalsavisa.no

Tlf: 915 93 937

Marianne Vikås

marianne.vikas@vg.no

Tlf: 984 84 674

Tore Kristiansen

tore.kristiansen@vg.no

Tlf: 905 58 552

Paavo Teittinen

paavo.teittinen@hs.fi

Tlf: +358406787655

Kalle Koponen

kalle.koponen@hs.fi

Tlf: +358405070592

Takk til:

Salla Vuorikoski, Torfinn Weisser, Simen Grytøyr, Odd Egil Hegge Selnes, Ingebjørg Fyrileiv Guldvik, Svein Kjølborg, Ida Giske, Guro Holm Bergesen og Kim Riseth

Publisert:

30. september 2023. Arbeidet fortsetter i 2024

Kontaktperson:

VG ved Marianne Vikås, Akersgata 55, 0107

Redaksjon:

Verdens Gang

Pb. 1185 Sentrum, 0107 Oslo

Liste over publiserte saker ligger som vedlegg

INNHold

1. INNLEDNING	1
2. SLIK STARTET ARBEIDET	2
2.1 Stor sak for en liten redaksjon	2
2.2 VG kobles på	2
2.3. Helsingin Sanomat.....	3
3 GJENNOMBRUDDET	3
3.1 Innsynsbegjæringer	3
3.2 Sykkelyveriet.....	4
3.3 Facebook-profilen	5
3.4 Latif Sharif.....	5
4 FINLAND	6
4.1 Silhuetten.....	6
4.2 Tores metode.....	7
4.3 Mannen på balkongen	7
4.4 Sharif forsvinner foran nesen vår.....	8
4.5 Registreringsnummeret	8
5 JAKTEN PÅ SVAR	9
5.1 En sak fra arkivet.....	9
5.2 Asyldokumentene.....	10
5.3 Tilbake til Finland.....	11
5.4 Forberedelser	11
5.5 Sikkerhetsvurderinger	12
5.6 Konfrontasjonen	12
6 ETISKE VURDERINGER	13
6.1 Kontakten med Sharif.....	13
6.2 Hva visste kona?	13
6.3 Sharifs sikkerhet	13
6.4 Dommen fra Irak.....	13
6.5 Varsling av familien	14
6.6 Balkongbildet	14
7 SAMARBEIDET	15
7.1 Nøkkelen til suksess	15
7.2 Tips og lærdommer	15
7.3 Stoffutveksling.....	15

7.4 Stort gjennomslag.....	16
8. Organisering av arbeidet	16
9. Dette har vi avslørt	17
10. Konsekvenser.....	18

1. INNLEDNING

Tipset til Namdalsavisa (NA) var oppsiktsvekkende. Faraidun Latif Sharif -- mannen som var dømt for å ha bestilt drapet på sin egen kone, Marita Strøm fra Namsos, skulle befinne seg i Finland.

Han som hadde rømt fra fengselet i Nord-Irak i 2012, levde angivelig et fritt liv i et av Norges naboland. Der skulle han ha etablert seg på nytt med finsk kone.

Hvordan var det mulig, spurte journalisten seg. Hvordan kunne en mann som hadde rømt fra en dødsdom – og som var internasjonalt etterlyst – ta seg inn i et nordisk land?

Bakteppet var dramatisk: I september 2004 ble Marita Strøm skutt og drept foran to av sine tre små døtre på en ferietur til ektemannens hjemland. Selv ble Sharif fengslet og senere dømt til døden ved henging. Døtrene ble returnert til Norge, og har vokst opp her.

Etter drøye syv år i fengsel – i januar 2012 – rømte Sharif fra fengselet i Nord-Irak, og forsvant. For offentligheten sluttet alle spor der.

Helt til 2022 – da NA fikk det spektakulære tipset.

Avisen gjorde flere forsøk på å fremskaffe mer informasjon, men kom seg ikke videre. Til slutt kontaktet de VG for bistand. Senere ble også den finske avisen Helsingin Sanomat (HS) koblet på. Sammen ville vi forsøke å besvare følgende spørsmål:

- Var Sharif virkelig i Finland?
- I så fall; hvordan hadde han – som internasjonalt etterlyst – klart å ta seg inn dit?
- Var finske myndigheter klar over hans bakgrunnshistorie?

Gjennom innsynsarbeid, spaning og kildearbeid, stod vi til slutt ansikt til ansikt med den drapsdømte mannen utenfor et bilverksted i Finland. Dette var mulig på grunn av et nyskapende samarbeid på tvers av redaksjoner, konsern og landegrenser.

Tre journalister og to fotografer fra tre redaksjoner dannet en gruppe som i et halvt års tid jaktet på svar. Samtlige redaksjoner var helt avgjørende for at vi klarte å komme i mål.

Ved publisering fikk saken stor oppmerksomhet og svært høye lesertall i NA og VG. I Finland ble avsløringen bredt sitert, og i løpet av få dager fikk den politiske konsekvenser.

Den finske statsministeren Petteri Orpo varslet en granskning og kalte saken «uakseptabel for vår rettferdighetssans». Senere har finske myndigheter varslet at de ønsker å endre flere lover som en direkte følge av avsløringen.

Hvilke konsekvenser saken vil få for Sharif, vet vi ikke. Idet denne rapporten blir levert, diskuterer myndighetene i Finland, Irak og Norge hans videre skjebne.

2. SLIK STARTET ARBEIDET

2.1 Stor sak for en liten redaksjon

Drapet på Marita Strøm var en stor nyhetssak i 2004 og de påfølgende årene. Ikke minst i Namsos, der familien bodde.

Den oppsiktsvekkende opplysningen om at Sharif skulle ha dukket opp i Finland, kom som et resultat av kildearbeid. Det viste seg raskt å være svært utfordrende å få bekreftet opplysningene – eller finne mer informasjon.

For en liten redaksjon var det åpenbart at dette ville bli en sak som krevde store ressurser og kilder hos sentrale myndigheter, og at det derfor ville være nødvendig med bistand og samarbeid med andre.

NA har en samarbeidsavtale med Amedia og Nettavisen, og stoffutveksling med Trønder-Avisa. NA har tidligere samarbeidet med NRK om graveprosjekt. Flere mulige samarbeidspartnere ble vurdert.

Både nyhetsredaktør Pål Morten Skaret og sjefredaktør Kim Riseth i NA har tidligere jobbet i VG, og var kjent med at VG er med i flere internasjonale nettverk og har kilder i Irak. Dermed framsto VG som den beste og eneste mulige samarbeidspartneren for å løse saken.

2.2 VG kobles på

I februar 2023 kontaktet Riseth sjefredaktør Gard Steiro i VG, og etter kort tid var rammene for samarbeidet lagt.

Utgangspunktet var at VG og NA skulle jobbe sømløst sammen som ett team. Fra VG startet journalist Marianne Vikås innledende undersøkelser av hvilken informasjon det er mulig å hente ut fra finske registre.

Konklusjonen var nedslående. Finland har ingen offentlige registre som gir tilgang til navn, adresse eller annen identifiserende informasjon. Så å si alle opplysninger om asylsøkere er underlagt streng taushetsplikt. Derfor var det vanskelig å finne noen spor etter Sharif.

Vi jobbet parallelt med kilder. Det ga oss det første gjennombruddet. Sharif hadde benyttet seg av et falskt navn i Finland: Abdulrahman Naef, født 7. mai 1979. Vi kan ikke gå i detalj på hvordan vi fikk disse opplysningene, men dette var svært viktig informasjon for oss.

Vi kjente igjen fødselsdatoen: Nøyaktig den samme som han oppga da han søkte om asyl i Norge i 1998 – under det falske navnet Osman Omer Osman.

Fødselsdatoen var like falsk som de fiktive navnene. Han var egentlig født 17. juni 1972, men nå hadde vi tre navn å jakte spor etter:

Abdulrahman Naef, Faraidun Latif Sharif og Osman Omer Osman

Vi fant imidlertid ikke noe informasjon om Abdulrahman Naef noe sted, på grunn av mangelen på søkbare registre og streng lovgiving. Åpne søk på internett ga heller ingen treff.

Og da kom tvilen.

Kunne det virkelig stemme at han bodde i Finland? Eller var han blitt returnert til Irak? Kanskje årsaken til de manglende sporene kunne være at han var internert ved et asylmottak?

I flere uker stanget vi hodet mot veggen, men nektet å gi oss. Dersom mannen som er dømt for å ha bestilt drapet på Marita Strøm, virkelig levde et liv i frihet i Finland, var det en enorm nyhetssak vi ikke ville la gå fra oss.

2.3. Helsingin Sanomat

Ikke bare manglet vi spor å ta tak i – det finske språket var en stor barriere i jakten på eventuelle innsynsveier.

VG har kontakt med gravejournalister i andre land gjennom ulike nettverk, og kjenner derfor godt til gravegruppen i Helsingin Sanomat i Helsinki.

I mai 2023 tok VG kontakt med avisens gravesjef, Salla Vuorikoski.

Hun responderte umiddelbart, og fattet interesse for saken. Premisset ble lagt allerede der: Klarte vi å finne Sharif, skulle vi sampublisere saken sammen med NA.

Journalisten Paavo Teittinen ble koblet på saken. Han er ansett som en av Finlands beste gravejournalister, og har høstet en rekke priser for sitt arbeid.

Han fikk den lille informasjonen vi hadde: De tre navnene, den falske og den riktige fødselsdatoen, samt opplysningene om at han skulle befinne seg i en forstad til Helsinki – og at han hadde etablert seg på nytt.

3 GJENNOMBRUDDET

3.1 Innsynsbegjæringer

Ettersom redaksjonene befant seg langt fra hverandre geografisk, opprettet vi en gruppe på den krypterte meldingstjenesten Signal. Det ble et viktig samlingspunkt i de påfølgende månedene.

Paavo tilnærmet seg saken fra to vinkler: Kildekontakt og innsynsbegjæringer.

Han hadde kontakter i innvandremiljøet, men måtte være forsiktig så ikke Sharif ble varslet – dersom – han faktisk bodde i Finland. Rykter kan spre seg raskt. De personene Paavo snakket med om saken, måtte velges med omhu.

Paavo ba om innsyn i alle straffbare forhold knyttet til Faraidun Latif Sharif, inkludert de to aliasene, hos Sentralkriminalpolisen og ulike politiavdelinger.

I Finland er det mulig å be domstol, påtalemyndighet eller politiet om innsyn i straffesaker knyttet til en bestemt person. Muligheten for å få utlevert informasjon er langt bedre dersom det er en rettskraftig dom eller henleggelse.

Hvem som helst kan be om innsyn, men det finnes en egen praksis for journalister. Justisdepartementet kan gi innsyn i alle straffesaker og sivile saker ved å oppgi navn og fødselsdato. På denne måten slipper man å kontakte hver enkelt domstol eller politiavdeling.

Paavo valgte likevel å gjøre dette, fordi han visste at politiet ofte kunne være raskere i responsen.

Han sendte også en innsynsbegjæring til de finske immigrasjonsmyndighetene Migri. Av åpenbare grunner er det svært vanskelig å få informasjon om oppholdstillatelser, og spesielt om personer som har vært asylsøkere. Finske myndigheter ønsker ikke å gi ut informasjon som kan sette en asylsøker i fare.

Paavo tok også kontakt med flere personer i politiet. Noen meldte at Sharif-saken virket kjent, men husket ikke noe håndfast. Likevel var de til hjelp.

De forklarte hvordan slike saker fungerer – en såkalt «utvisningsutredning». Der er både Justisdepartementet og Utenriksdepartementet involvert, og det var dit begjæringene måtte sendes. Det gjorde Paavo.

I Norge gikk vi gjennom alt av postlister i relevante departement for å se om det fantes spor etter kontakt med finske myndigheter i saken. Noen av emnefeltene kunne minne om vår sak, men endte i avslag etter avslag, med begrunnelse i at det var snakk om en konsulærsak.

Centralkriminalpolisen, samt det finske Utenriksdepartementet og Justisdepartementet avsto våre innsynsbegjæringene.

Sistnevnte departement kom imidlertid med en svært viktig tilbakemelding. De bekreftet at de hadde en pågående prosess mot Sharif – men alt var hemmeligstemplett.

Sistnevnte departement ga imidlertid en viktig ledetråd. De sa at de ikke har noen offentlige dokumenter angående Sharif. Betød det at det faktisk eksisterte hemmeligstemplede dokumenter?

Og så – 16. august 2023 – plinget det i Paavos telefon.

3.2 Sykkeltyveriet

E-posten fra politiet i Helsinki overrasket oss stort. Vedlagt var et 34 sider langt usladdet dokument om en banal forbrytelse: Et sykkeltyveri fra 2021.

Paavo så umiddelbart navnet på første side: Faraidun Latif Sharif. Født 17. juni 1972 i Irak - den samme fødselsdatoen, det samme fødelandet og navnet var stavet på nøyaktig samme måte som han vi jaktet på.

Etter flere måneder med motstand var vi ikke i tvil: Dette måtte være riktig mann.

Det var nesten ikke til å tro. En drapsdømt mann hadde rømt fra fengsel i Irak, tatt seg gjennom Europa og på en eller annen måte lurt seg inn i Finland – og så var det et simpelt tyveri som skulle avsløre ham?

Frem til nå hadde alle instanser enten sagt at de ikke hadde informasjon om Sharif, eller at det de eventuelt hadde, ble avslått med begrunnelse i at det var en asylsak.

Nå hadde Paavo funnet en vei rundt: Da han sendte forespørsel om informasjon til de lokale politimyndighetene, spesifiserte han ikke at det dreide seg om en asylsøker.

I politiets øyne var Sharif bare en vanlig sykkeltyv. Derfor hadde de ingen grunn til å sladre navnet hans eller annen informasjon.

Dessverre var ikke Sharif oppført med noe bosted, men vi merket oss at det var oppgitt en adresse hvor han hadde forsøkt å selge den stjalne sykkelen.

Kunne Sharif ha noen tilknytning til dette stedet?

3.3 Facebook-profilen

I etterforskningsmaterialet var det også en annen detalj vi festet oss ved. Det var oppgitt en Facebook-konto som Sharif skal ha brukt for å selge den stjalne sykkelen på en finsk markeds plass.

Et av navnene i denne profilen var Naef – likt det som Sharif brukte da han søkte asyl i Finland: Abdulrahman Naef.

På Facebook-profilen oppga han å bo i en by like utenfor Helsinki. Det stemte overens med stedet hvor han hadde forsøkt å selge den stjalne sykkelen.

På Facebook hadde han oppgitt hvor han jobbet: Som bilmekaniker på en navngitt bilverkstedkjede. Denne opplysningen var viktig, for da Sharif bodde i Namsos på 90-tallet jobbet han som nettopp bilmekaniker.

Nå pekte mye i samme retning.

3.4 Latif Sharif

Paavo oppsøkte adressen hvor Sharif hadde forsøkt å selge den stjalne sykkelen. Verken på ringeklokkene eller dørskiltene i leilighetsbygningen var det navn som lignet på Sharif. Han spurte en beboer i bygningen om det bodde en mann som het Sharif der. Mannen mente å huske ham, men sa at han hadde flyttet for rundt et år siden.

Hvor Sharif var nå, hadde beboeren ingen anelse om. Han sa at de knapt snakket sammen.

I området er det flere titalls leilighetsbygninger, og de fleste har en liste over beboere like ved inngangsdøren. Fordi dørene var av glass, klarte Paavo å lese navnene fra utsiden. Han tenkte på informasjonen de norske journalistene hadde gitt: Sharif hadde etablert seg på nytt med kone.

Kanskje hadde Sharif flyttet til en større leilighet? Paavo begynte å gå fra dør til dør og sjekke beboerlistene.

I et av de høyeste bygningene i området, så plutselig Paavo et kjent navn på en av listene: «Latif Sharif.»

Paavo kjente på en umiddelbar følelse av å treffe blink. Han plukket opp mobiltelefonen og sendte melding til resten av teamet. Kunne det stemme? Eller var noen med samme navn?

Hadde vi virkelig funnet Sharifs nye leilighet?

4 FINLAND

4.1 Silhuetten

Nå skjedde ting raskt. Søndag 20. august – under fire døgn etter at Paavo fikk etterforskningsdokumentene – var Marianne og Tore fra VG på plass i Helsinki. Målet var å ta bilder av Sharif – ikke å konfrontere ham.

På dette tidspunktet visste vi så å si ingenting om situasjon og status i Finland. Vi mente det var for risikabelt å legge opp til flere samtaler med ham, i frykt for at han gikk under jorden, og bestemte oss for å vente med et oppsøkende intervju.

Vi startet jobbingen med å rusle rundt adressen hans i dagslys. Dette for å rekognosere til en større spaningsoperasjon dagen etter, sammen med tre medarbeidere fra Helsingin Sanomat.

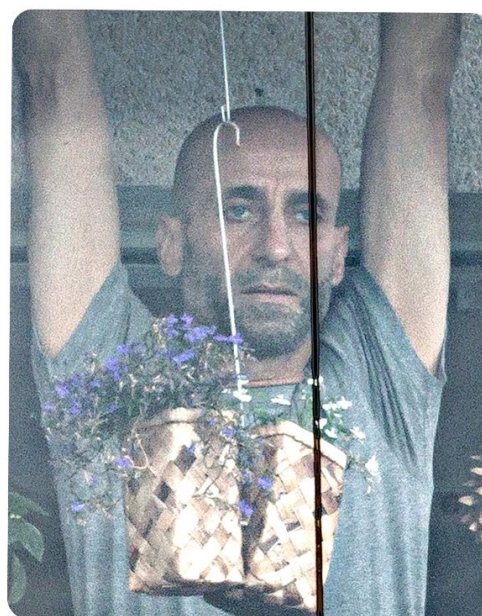
Vi visste ikke om Sharif jobbet, men måtte planlegge for det. De to utgangene fra boligblokken måtte dekkes, i tillegg til parkeringsplassen og mulige busstopp.

På ringeklokken hadde det også stått et finsk etternavn. Kanskje det var kona?

På forhånd hadde Paavo kommet seg inn i boligblokken, og funnet ut – ved hjelp av dørskilt – at Sharif bodde i øverste etasje. Vi visste derfor nøyaktig hvilken leilighet det var snakk om. Etter at det var blitt mørkt den søndagen, gikk vi tilbake for å se etter livstegn.

Det var lys i vinduene, og Tore valgte derfor å vente i et skogholt med utsikt til leiligheten. Etter kort tid dukket det opp en mann på balkongen, og vi fikk den første indikasjonen på at vi hadde funnet riktig mann.

Bildene, som ble tatt med et langt og svært lyssterke teleobjektiv, var rene silhuetter, men personen liknet veldig på det siste bildet vi hadde av Sharif: Fra etterlysningsplakaten etter rømningen.

4.2 Tores metode

Å fotografere uten å bli lagt merke til, er et eget fag som Tore Kristiansen har lang erfaring i. Her er hans beste tips:

- Start med å inspisere kart og Google Street View. Inspiser så området ved å gå en tur i nøytrale klær uten å vise medbrakt fotoutstyr. Unngå typisk fotobag.
- Velg bil i nøytrale farger og unngå å sitte flere personer i samme bil.
- Ha lange nok teleobjektiver, slik at fotografering kan gjøres på så lang avstand som mulig. Tele med stor lysstyrke er viktig for å kunne ta bilder i svakt lys. Ha alltid kamera forhåndsinnstilt med riktig lysfølsomhet og omtrentlig avstand til objektet. Da kan du ta bilder raskt.
- Unngå å stå stille og observere der du er synlig for andre. Forsøk å finne skogholt eller lignende hvis du må vente lenge.
- Skulle det oppstå uventede situasjoner der objektet plutselig dukker opp og kan oppdage deg, unngå å ta bilder. Du får alltid en ny sjanse dersom du er tålmodig.

4.3 Mannen på balkongen

Klokken 05.30 mandag morgen tok vi ulike posisjoner rundt adressen, og startet en gruppesamtale på Signal. Paavo tok seg inn i oppgangen i blokken, og fant et sted hvor han uoppdaget kunne observere hvem som gikk ut og inn av Sharifs leilighet.

Marianne, Tore og Salla dekket opp de to utgangene, mens Sanomats fotograf Kalle Koponen tok posisjon ved et busstopp for å kunne følge etter Sharif.

45 minutter senere forlot en kvinne den aktuelle leiligheten med en hund, for så å returnere og sykle – antageligvis til jobb. Hun hadde nordisk utseende og var trolig litt eldre enn Sharif. Kunne det være kona?

Klokken ble 08.00 uten tegn til Sharif. Fra oppgangen hørte Paavo hosting fra leiligheten. Var han syk?

Utpå formiddagen la Tore seg tilbake i skogholtet.

Etter fem timers spaning, skjer det endelig noe. En mann kommer ut på balkongen.

Tore dokumenterer hvordan mannen gjennomfører en treningsøkt, hengende fra en stang i taket.

Bildene skulle vise seg å bli de aller beste som ble tatt av Sharif.

4.4 Sharif forsvinner foran nesen vår

Klokken 12.15 hadde vi vært i posisjon i snart syv timer. På dette tidspunktet begynte vi å rullere på hvem som kunne ta et toalettbesøk – og akkurat da – mens vi ikke hadde fullt fokus, kom en mann gående ut bakdøren sammen med en hund helt lik den som kvinnen hadde luftet samme morgen.

Varslingsposten på innsiden hadde ikke fått med seg at noen hadde forlatt leiligheten.

Tore, som nettopp hadde avløst Salla, var i en utsatt posisjon der Sharif i verste fall kunne oppdage ham. Derfor måtte Tore trekke seg unna. Før vi visste ordet av det, var lufteturen over og det eneste vi hadde klart å få, var en ubrukelig mobilvideo på lang avstand.

Da gikk luften litt ut av alle sammen, men etter litt mat og nødvendige toalettbesøk var vi i gang igjen. Nå visste vi i det minste at han var hjemme.

4.5 Registreringsnummeret

Navnet på ringeklokken og døren stemte, og mannen i leiligheten var svært lik Faraidun Latif Sharif. Men vi trengte en bekreftelse på at det ikke var en navnebror som lignet.

Like før klokken 14.30 kom mannen ut på nytt – og gikk mot den store parkeringsplassen. Paavo og Salla var i posisjon like ved, og kunne notere seg registreringsnummeret på bilen han satte seg inn i.

Vi hadde vurdert å sjekke registreringsnumrene på alle bilene på parkeringsplassen på forhånd, men vi konkluderte med at det var for risikabelt. Vinduene fra den aktuelle leiligheten vendte ut mot denne plassen, og det siste vi ville var å vekke oppsikt.

Det tok ikke mange sekundene før Paavo og Salla fikk svar fra søketjenesten 020202 for bilnummer: Bilen var registrert på Faraidun Latif Sharif.

Senere fikk vi den avgjørende opplysningen: Norsk politi har en varsling på Sharif dersom han skulle ta seg inn i Norge, der det blant annet er oppgitt registreringsnummeret til bilen hans: Nøyaktig det samme som de finske journalistene hadde notert seg. Av kildehensyn kan vi ikke gå nærmere inn på detaljer om dette.

Fra parkeringsplassen kjørte bilen til et kjøpesenter like ved. Vi fulgte etter i tre biler. Kalle lå tettest på, og klarte å se hvor han parkerte. Tore fant en posisjon delvis i skjul ved Sharifs bil, mens resten delte seg opp og gikk inn på senteret for å se etter ham.

Kjøpesenteret var enormt. Vi delte oss opp og lette etter ham i forskjellige butikker. Etter kort tid fant vi ham i en stor dagligvarebutikk. Vi fulgte etter og observerte ham uten å bli lagt merke til. Vi tok flere bilder og filmet ham både inne i og utenfor kjøpesenteret.

Da han kjørte hjemover, tok vi en beslutning å avslutte. Vi hadde det vi trengte - for nå.

5 JAKTEN PÅ SVAR

5.1 En sak fra arkivet

Kjeden av opplysninger gjorde at vi mente at vi hadde riktig mann:

- Han lignet
- Det stod «Latif Sharif» på døren
- Han bodde sammen med det som så ut som en finsk kvinne
- Han kjørte en bil som var registrert i hans navn - som attpåtil var registrert hos norske myndigheter.
- Fødselsdatoen på politidokumentet stemte overens med fødselsdatoen hans.

Tore dro hjem til Norge, mens Marianne ble igjen for å jobbe sammen med Paavo og Salla. Vi visste fortsatt svært lite om Sharifs liv utover sykkeltyveriet og observasjonene vi hadde gjort.

De viktige spørsmålene sto fremdeles ubesvart:

- Hvordan hadde han klart å ta seg inn i Finland?
- Var finske myndigheter klar over hans bakgrunnshistorie?
- Dersom myndighetene var informert, hvordan kunne han leve i frihet?

I Helsingin Sanomats redaksjon hadde flere nå fått høre hva vi jobbet med. En av dem mente å huske en sak som lignet veldig på vår. Journalistene begynte å lete i arkivet, og fant nyhetsartikkelen om en dom.

I januar 2022 hadde finsk Høyesterett for administrative saker behandlet en sak der en dødsdømt mann var involvert.

Han hadde flyktet til Finland og var blitt nektet oppholdstillatelse på grunn av drapsdommen. Ifølge nyhetssaken hadde Høyesterett besluttet å sende saken tilbake til utlendingsmyndighetene for videre behandling, fordi de ikke var overbevist om at mannens drapssak var tilstrekkelig opplyst.

Kunne det være «vår» sak?

Det var vanskelig å si, for saken var helt anonymisert – like så var dommen fra Høyesterett. Vi ba om innsyn i en usladdet versjon, men fikk avslag.

Nyhetsaken fra arkivet ga oss likevel en mulighet til å finne informasjon. Vi undersøkte Høyesteretts delvis hemmeligholdte avgjørelse på deres hjemmeside, ba om dommen fra den lavere forvaltningsdomstolen og ba om alt annet materiale knyttet til dommene fra begge domstoler.

Vi ba derfor om begge dommene i anonymisert form.

Alt av navn og identifiserende opplysninger var tatt bort, men etter å ha lest begge dommene var vi ikke i tvil: Dette måtte være Faraidun Latif Sharifs sak.

Alt vi leste, stemte med saken, blant annet at han hadde rømt fra fengsel, var dømt til døden for å ha bestilt drap på kona og at to av døtrene hadde vært med i bilen da hun ble drept.

Det fremkom også helt nye opplysninger: Han hadde fått tilbakekalt sitt statsborgerskap og ilagt innreiseforbud i Schengen i 2013.

Navnet på landet var sladdet, men det var åpenbart at det var snakk om et Schengen-land, siden myndighetene hadde sørget for et innreiseforbud. I 2004 – kort tid før drapet – hadde Sharif nylig fått innvilget norsk statsborgerskap.

Vi kunne ikke være sikre, men summen av de anonymiserte opplysningene gjorde at vi resonnererte oss frem til at det trolig var snakk om Norge.

5.2 Asylokumentene

Frem til dags dato har vi aldri fått svar på vår første innsynsbegjæring til de finske immigrasjonsmyndighetene Migri. Der ba vi om alle dokumentene de hadde om Sharif.

Paavo innledet imidlertid forhandlinger med Migri. Han forklarte hva vi jobbet med og hvorfor dette var et samfunnsmessig viktig tema. Han poengterte gang på gang hvor viktig denne dokumentasjonen var i vårt arbeid.

Han viste også til avgjørelsen i Høyesterett i Sharifs utvisningssak – og argumenterte for at Migri ikke burde legge listen for hemmelighold høyere enn domstolen.

Siden domstolen hadde offentliggjort alt, unntatt spesifikke navn og steder, mente Paavo at Migri burde følge samme logikk.

Summen av dette fikk Migri til å snu. Dette var et enormt gjennombrudd for oss.

I løpet av de neste ukene fikk vi innsyn i flere hundre anonymiserte dokumenter om Sharifs sak. Nå kunne vi tegne en tidslinje av hans liv i Finland, og det frem en rekke nye opplysninger – blant annet:

- At Sharif hadde ankommet Finland i 2014 med ødelagte fingeravtrykk. Til myndighetene hevdet han at fingertuppene hadde blitt brent på eksosrøret til en lastebil han hang på i reisen til Finland.
- At han utga seg for å være syrisk statsborger og løy om at broren hans hadde blitt drept i krigen. Til finske myndigheter viste han innkallingsbrev til militæret som viste seg å være forfalsket.

- I 2017 sendte den finske sikkerhetstjenesten Supo ut en oppsiktsvekkende advarsel til finske utlendingsmyndigheter. Supo mente at Sharif kunne være en potensiell trussel mot landets sikkerhet. Årsaken til dette var i starten uklar, men dokumenter og kilder bekreftet at det var snakk om mulige terrorforbindelser. Hvilke forbindelser det dreier seg om, prøver vi fortsatt å finne ut av.

5.3 Tilbake til Finland

Tre uker etter at vi tok bilder av Sharif hjemme og på kjøpesenteret, dro vi tilbake til Helsinki. Med asyldokumentene hadde vi nok opplysninger om Sharifs liv i Finland til å kunne konfrontere ham. Denne gangen var også Pål Morten fra NA med.

De finske journalistene hadde spanet på Sharif dagene i forveien, og hadde sett at han nå var på jobb i et bilverksted i nærheten. Dette var ny og viktig informasjon for oss. Nå så vi for oss to mulige steder å konfrontere ham:

- På parkeringsplassen hjemme etter jobb. Vi mente det var en dårlig idé å oppsøke ham på vei til jobb for å unngå at han hadde dårlig tid.
- Utenfor arbeidsplassen da arbeidsdagen var over.

Over flere dager ble det gjennomført kartlegginger av Sharifs bevegelser og rutiner, for at vi i størst mulig grad skulle være forberedt og vite nøyaktig når og hvor vi skulle gjennomføre konfrontasjonen. Vi var svært opptatt av at dette skulle oppleves så lite inngripende for ham som mulig.

Spaningen hjalp oss til å skjønne når han sluttet på jobb, og hvilken kjørerute han brukte.

Dagen før konfrontasjonen ble vi oppmerksomme på at Sharif og kona ankom deres felles leilighet samtidig etter jobb. Dette var uheldig – ettersom vi ikke ønsket at hun skulle bli en del av konfrontasjonen. Dette handlet om Sharif – og ikke kona.

Etter diskusjoner mellom alle de tre mediehusene, falt vi ned på at den beste løsningen var å oppsøke ham idet han var ferdig på jobb dagen etter.

5.4 Forberedelser

I forkant av intervjuet, ville vi sikre oss at Sharif skulle få alle muligheter til å svare på våre spørsmål. Samtidig måtte vi legge en plan b dersom han dro fra stedet uten å ville snakke med oss.

Det var essensielt at vi var hundre prosent sikre på at han forsto hvem vi var, hva vi ønsket å snakke med han om – og at samtalen var et intervju.

Vi visste at hans morsmål var det kurdiske språket sorani, og antok at han i tillegg både forsto engelsk og finsk. Derfor fikk vi oversatt spørsmålene til alle disse språkene, og skrev ut kopier for å ta med oss til konfrontasjonen. Dersom vi ble avvist, skulle vi gi ham de fysiske arkene.

Vi besluttet også å leie inn en sorani-tolk, som var tilgjengelig på telefon under konfrontasjonen.

Vi leide en varebil med vindu bak som Tore kunne sitte inni og fotografere. Den ble satt på en parkeringsplass vis a vis bilverkstedet allerede kvelden for å sikre best mulig utsikt.

5.5 Sikkerhetsvurderinger

Fordi Sharif er dømt for leiemord og har rømt fra fengsel, og fordi han av sikkerhetspolitiet ble ansett som en trussel mot rikets sikkerhet, var journalistenes sikkerhet et sentralt tema under planleggingen.

Vi vurderte å leie inn sikkerhetsvakter som skulle stå i nærheten under konfrontasjonen, men fant ut at det kunne skape mer oppstyr enn trygghet dersom Sharif oppdaget dem.

Helsingin Sanomat har, til forskjell fra norske medier, en egen sikkerhetssjef. Vi landet på å ta med oss ham i en egen bil. Han har tidligere jobbet i politiet, og skulle vurdere journalistenes sikkerhet fortløpende via en direktestream på Signal.

5.6 Konfrontasjonen

Klokken 06.00 var Tore på plass i varebilen. Å få bilder av Sharif i arbeid var viktig for å kunne dokumentere det livet han levde i frihet.

Samtidig var vi på plass ved adressen, og så klokken 06.39 at Sharif kjørte i retning verkstedet. I de tre påfølgende timene dokumenterte Tore at Sharif jobbet.

Planen var som følger: En halvtime før Sharif sluttet på jobb, skulle Paavo, Pål Morten og Marianne stille seg ved Sharifs bil. Tore og Kalle skulle dokumentere konfrontasjonen.

Det var en nervepirrende stemning da klokken endelig ble 14. Kom noen til å oppdage oss? Hvordan ville Sharif reagere? Ville han snakke med oss?

Alle i teamet var koblet opp i en gruppesamtale på Signal, noe som var helt avgjørende for å kunne gi og få raske beskjeder om bevegelser. Denne samtalen fulgte også reportasjeledelsen i VG og Helsingin Sanomat, i tillegg til sikkerhetssjefen, med på i sanntid.

Like etter klokken 14.30 kom Sharif ut av verkstedet.

Han gikk i retning bilen der journalistene stod. Paavo gikk frem og presenterte oss. Sharif virket overrasket, men gikk med på å la seg intervju.

Samtalen varte i underkant av 45 minutter. Omtrent halvveis endret den karakter – og Sharif ble mer og mer irritert over at vi hadde oppsøkt ham.

I samråd med ledelsen i de tre redaksjonene hadde vi planlagt at fotografene skulle komme til syne etter hvert for å tydeliggjøre at det ble tatt bilder. Dette likte ikke Sharif, og sa at han ikke ville bli avfotografert. Da stoppet fotografene å ta bilder.

Sikkerhetssjefen ville på et tidspunkt avbryte intervjuet, men journalistene vurderte at de hadde kontroll på situasjonen og fortsatte samtalen til Sharif selv ønsket å avslutte.

Da intervjuet var over, var det fremdeles flere spørsmål vi ikke hadde fått svar på. Vi avtalte å møte Sharif dagen etter på et hotell vi hadde sett oss ut i forkant. På grunn av sikkerheten var det viktig at dette skulle skje på et offentlig sted.

Men Sharif dukket aldri opp.

6 ETISKE VURDERINGER

6.1 Kontakten med Sharif

Etter intervjuet ble vi kontaktet av Sharif, som ville trekke intervjuet. Det ga vi beskjed om at ikke ville bli aktuelt. I de påfølgende dagene forsøkte vi å få kontakt med Sharif, uten å lykkes. Vi endte derfor med å sende ham alle spørsmålene på e-posten han hadde oppgitt. Vi var også i kontakt med hans asyladvokat, men fikk ikke flere kommentarer.

Da det nærmet seg publisering, ble han varslet om publiseringstidspunktet og fikk en siste mulighet til å uttale seg ytterligere.

6.2 Hva visste kona?

Vi hadde informasjon om at Sharif hadde giftet seg på nytt i 2016, men vi var lenge usikre på om kona var klar over hans bakgrunn. Hennes sikkerhet ble derfor et viktig tema for oss å hensynte. Vi ville ikke sette henne i en potensielt farlig situasjon.

Noen uker før konfrontasjonen fikk vi klarhet i dette. I asyldokumentene kom det nemlig frem at kona hadde gjennomført intervjuer med immigrasjonsmyndighetene – og det var tydelig at hun visste om hans fortid.

6.3 Sharifs sikkerhet

Det politiske klimaet i Finland gjorde at de finske journalistene var bekymret for at høyreekstreme skulle oppsøke Sharif etter publisering. Derfor ble det gjort grundige vurderinger i valg av bilder og opplysninger i saken – som ikke skulle kunne identifisere hvor han bodde eller arbeidet.

6.4 Dommen fra Irak

I oktober 2004, en måned etter drapet, tilsto Sharif å ha betalt for å få kona drept. Senere trakk han tilståelsen, og hevdet seg utsatt for tortur.

Parallelt med jakten i Finland jobbet vi med å få ut dommen fra Irak. Vi mente det var svært viktig å finne ut hvilke bevis politiet i Suleimania hadde mot Sharif – særlig fordi han nektet straffskyld.

Ifølge asyldokumentene hevdet Sharif at han ikke hadde fått en rettferdig rettssak i Irak. Vi innså at vi ikke kom til å kunne verken bekrefte eller avkrefte hans påstand, men at vi til slutt fikk tak i både den første dommen og dommen fra ankeinstansen var viktig.

Vi har fått eksperter på rettssystemet i Kurdistan til å vurdere dommen. De påpekte at drap på kvinner ofte ikke blir etterforsket særlig godt. Det var ikke tilfellet her, mente de. Ekspertene hadde inntrykk av at etterforskningen av Sharif var grundig gjennomført.

6.5 Varsling av familien

Tidlig i arbeidet ble vår tilnærming til Maritas familie, og spesielt hennes døtre, et tema for diskusjon. Vi hadde ikke grunn til å tro at de hadde kontakt med faren, men vi kunne ikke risikere at han ble varslet.

Derfor ventet vi til etter konfrontasjonen med å ta kontakt med Maritas søster, Evy Strøm.

Det viste seg at politiet noen år tidligere var blitt informert dem om at Sharif bodde i Finland. Men familien ante ingenting om hans liv der. To dager etter konfrontasjonen, møtte vi Evy og to av Maritas døtre i Namsos.

For første gang siden rømningen for 11 år siden fikk jentene se bilder av sin far.

Alle døtrene og søstrene til Marita fikk lese og se gjennom artiklene før publisering. Åpenheten og tilliten vi viste, gjorde at døtrene etter hvert selv ønsket å medvirke i saken.

6.6 Balkongbildet

Under spaningsarbeidet rundt boligblokken var Sanomats medarbeidere opptatt av at vi ikke kunne publisere (og helst ikke ta) bilder av Sharifs hjem. De mente finsk lovgivning forbød fotografering på privat grunn uten samtykke. De mente det var umulig for dem å publisere Tores bilde av Sharif på balkongen.

Det ble også uttrykt frykt om at de kunne få problemer dersom VG og NA publiserte bildet.

Dette førte til at VGs ledelse konsulterte advokat Halvard Helle om bruken av bildet fra balkongen. Han mente at spørsmålet om hvorvidt bildet kunne publiseres i Norge, reguleres av åndsverkloven § 104. Dette følger av lovens § 114 tredje ledd, som fastslår at § 104 gjelder for «avbildninger av person som er eller har vært bosatt her i riket». Sharif har tidligere vært bosatt i Norge, og i en periode hatt lovlig opphold her. Dermed mente Helle at loven var direkte anvendelig.

Det springende punktet var om kravet i § 104 første ledd bokstav a om «aktuell og allmenn interesse» var oppfylt. Etter vår oppfatning var det ikke tvil om at kravet til aktuell og allmenn interesse var oppfylt i denne saken, og vektla følgende:

- Bildene av Sharif, også bildet der han er avbildet på sin balkong, har klar dokumentasjonsverdi. De viser (og beviser) at han, etter å ha rømt fra en rettskraftig dødsdom i Irak og kommet seg til Finland under falsk identitet, lever et liv i frihet.
- Historien er tidligere ikke offentlig kjent. Den er meget oppsiktsvekkende og har sterk nyhetsinteresse. Den vil bidra til offentlig debatt om sentrale prinsipper om lands samarbeid og kontroll av straffedømte asylsøkere i de nordiske rettsstatene.
- Avdødes etterlatte kommer med sterk kritikk av norske og finske myndigheter, og saken berører også offentlig myndighetsutøvelse.

- Etter EMKs praksis har det betydning om den som er avbildet, har en «legitimate expectation of privacy». En drapsdømt fange på flukt, som lever under falsk identitet, har begrenset berettiget forventning om at personbilder av ham ikke skal offentliggjøres, heller ikke dersom han nå hevder at dommen er feil.
- Det forhold at de nordiske land ikke utleverer lovbrøyttere til land der man risikerer dødsstraff (slik tilfellet var eksempelvis for Mullah Krekar), innebærer heller ikke at publisering ikke er berettiget.

VGs nyhetsredaktør drøftet bruken av balkongbildet med en kollega i Helsingin Sanomat. Ledelsen i den finske avisen delte ikke journalistenes frykt for at VG og NAs publisering av bildet kom til å skape problemer for dem.

Vi valgte å publisere bildet.

7 SAMARBEIDET

7.1 Nøkkelen til suksess

Å samarbeide med en utenlandsk avis var noe vi ikke hadde gjort tidligere. Samarbeidet har gjennom hele prosjektet fungert svært bra – og vi har vært helt avhengige av hverandres kunnskaper underveis.

Vi tror at nøkkelen til suksessen har vært at vi hadde ulike styrker og kildenettverk, som fremskaffet biter av informasjon som kunne settes sammen. Og så skal man ikke undervurdere hvordan god kjemi spiller inn.

7.2 Tips og lærdommer

- Sett klare premisser fra start for når og hvordan saken skal presenteres.
- Lange avstander mellom samarbeidspartnerne var utfordrende. Vi forsøkte derfor å etterstrebe så mange fysiske møter som mulig.
- God informasjonsflyt er helt avgjørende. Sørg for en felles kommunikasjonskanal.
- Tips til spaningsoppdrag: Husk mat og ekstra strøm til mobiltelefoner. En felles gruppesamtale er helt avgjørende.
- Finn et egnet og sikkert sted for deling av dokumenter, bilder, lydopptak og manus mellom redaksjonene.
- Når redaksjoner jobber tett i felles prosjekter, er det ekstra viktig å holde kildevernet hellig mellom mediehusene.
- Tør å ta diskusjoner. Alle redaksjoner er ulike, og man støter på større og mindre diskusjoner underveis. Man er ikke enig om alt, så vær pragmatisk.

7.3 Stoffutveksling

NA er omfattet av en strategisk samarbeidsavtale med Amedia, der stoff utveksles gjennom den såkalte Fri Flyt-avtalen.

For å unngå at den eksklusive avsløringen skulle tilflytte andre Amedia-aviser, valgte NA å ta ut hele sakskomplekset fra avtalen.

I stedet hadde samtlige Amedia-aviser muligheten til å henvise til artikkelen via konsernets +Alt-løsning.

7.4 Stort gjennomslag

Saken fikk stor oppmerksomhet både i Norge og Finland. Hovedsaken ble en av VGs mest leste i 2022, med over 1,2 millioner sidevisninger. Gjennom NAs samarbeidsavtale med Amedia, var sakskomplekset tilgjengelig for 800.000 abonnenter.

Saken ble lørdagsoppslag i Helsingin Sanomats papirutgave. Avisen har et opplag på 658.900. Digitalt ble deres sak lest av over 300.000 unike brukere.

8. ORGANISERING AV ARBEIDET

Marianne og Pål Morten startet arbeidet for fullt i mars 2023. Helsingin Sanomat ble koblet på to måneder senere. Tore har vært fotograf gjennom hele prosjektet.

VGs Simen Grytøyr og Torfinn Weisser samarbeidet tett med Odd Egil Hegge Selnes, og Ingebjørg Fyrileiv Guldvik i NA om designen i artiklene.

Vi har hatt en rekke fysiske møter i Namsos, Helsinki og Oslo, men størsteparten av kommunikasjonen har foregått på Signal.

Nyhetsredaktør Tora Bakke Håndlykken i VG har hatt jevnlig kommunikasjon med sjefredaktør Kim Riseth i Namdalsavisa. Håndlykken har på vegne av NA og VG hatt kommunikasjon med Helsingin Sanomat i publisistiske spørsmål.

Etter publisering har de tre redaksjonene hatt full stoffutveksling av oppfølgingssaker, og holdt hverandre oppdatert ved nye omdreininger.

9. DETTE HAR VI AVSLØRT

- I over elleve år levde Faraidun Latif Sharif i skjul etter å ha rømt fra fengsel. Vi har avslørt at han siden februar 2014 har levd i frihet i et av Norges naboland. Der har han giftet seg på nytt, skaffet seg jobb og etablert et nytt liv.
- Vi har også avslørt at det er mulig for en drapsdømt mann på flukt, som også er mistenkt for terrorforbindelser, å leve et fritt og fredelig liv i en finsk forstad – en kort flytur unna døtrene hans i Norge. De har tidligere levd med voldsalarm i frykt for faren.
- Det har aldri tidligere vært offentlig kjent at Norge i 2013 – året etter at Sharif rømte fra fengsel – fratok hans norske statsborgerskap og sørget for innreiseforbud i Schengen. Til tross for dette, og til tross for at han var etterlyst via Interpol, klarte han likevel å ta seg inn i Finland.
- Vi avdekket hvordan han klarte dette: Ved hjelp av falsk identitet, falske ID-papirer og skamferte fingeravtrykk.
- For første gang ble det offentlig kjent at den finske sikkerhetstjenesten Supo i 2017 kom med en oppsiktsvekkende advarsel til finske immigrasjonsmyndigheter: Supo mente at Sharif kunne være en potensiell trussel mot landets sikkerhet.
- I flere år har finske myndigheter vært klar over Sharifs egentlige identitet og faktumet at han har rømt fra en drapsdom. Likevel har de latt ham bli værende, og i 2023 ble det besluttet å gi ham fornyet oppholdstillatelse til 2027.
- I mars 2019 fikk norske myndigheter informasjon om at Sharif var funnet i Finland. Det tok over halvannet år før politiet valgte å informere Marita Strøms døtre og søstre. Det har de reagert sterkt på.
- Etter at Sharif rømte fra fengselet i 2012, ble det iverksatt sikkerhetstiltak rundt døtrene og familien i Namsos. Det ble ikke gjort etter at norske myndigheter ble klar over at Sharif befant seg i Finland. I etterkant har politiet erkjent at de vurderte familiens sikkerhet uten at de ble informert om det.
- Vi kan dokumentere hvordan Sharif løy i finske avhør. Han hevdet blant annet at han opprinnelig kom fra Syria, at hans bror var blitt drept i krigen og at han selv var innkalt til militærtjeneste. I avhør sa han at han fryktet for å bli tvunget til å begå krigsforbrytelser. Han la frem flere ulike falske identitetspapirer fra Syria. Alt dette ledet til at han fikk oppholdstillatelse i Finland.
- Vi kan også avdekke hvordan finske myndigheter til slutt klarte å avsløre Sharif, blant annet ved hjelp av språktest. I tillegg bisto norske myndigheter med hans bakgrunnshistorie, noe som førte til at Sharif la kortene på bordet og innrømmet at han hadde løyet.

10. KONSEKVENSER

- Allerede dagen etter at avsløringen ble publisert i Norge og Finland, kom den finske statsministeren Petteri Orpo på banen. Han varslet en gransking, og kalte saken «uakseptabel for vår rettferdighetssans».
- Det finske justisdepartementet vil endre loven som følge av avsløringen. Målet er å sikre at dødsdømte innvandrere skal kunne gjennomføre straffen i finske fengsler.
- Samme departement planlegger også en reform av utleveringsloven som følge av denne saken.
- Innenriksminister i Finland, Mari Rantanen, har uttalt at departementet vil vurdere å endre regelverket for verifisering av utlendingers identitet.
- Medlem av justiskomiteen på Stortinget, Himanshu Gulati (Frp), har sendt en formell henvendelse til den finske regjeringen. Der ber han om svar på hva de har tenkt å gjøre med Sharif. I skrivende stund er spørsmålet ikke besvart.
- Myndighetene i Finland har varslet samtaler med irakiske og norske myndigheter om Sharifs videre skjebne. Når denne rapporten leveres, er finsk UD tause om status for samtalen.
- Marita Strøms døtre og søstre i Namsos har uttrykt stor takknemlighet for vårt arbeid. Etter at Sharif rømte i 2012 – og det ikke kom noe livstegn – trodde døtrene at faren var død. Først nå – etter denne avsløringen – har de fått vite hva som skjedde da faren dro til Finland og om livet han lever der. De føler de har fått viktige og etterlengtede svar som norske myndigheter ikke har kunnet gi dem.

VEDLEGG

Hovedsaker:

Hovedsak VG: [Funnet i Finland](#)

Hovedsak NA: [Rømte etter drapet på Marita - her blir han funnet](#)

Pluss-saker (publisert i VG og NA):

[Fireåringens mareritt](#)

[Slik ble drapet planlagt](#)

[Dobbeltilivet](#)

[Maritas mareritt](#)

Podcast:

Krimpodden: [Jakten på en drapsdømt](#)

Nyhets saker som er sampublisert i VG og NA:

Drapsdømt rømte til Finland: [Politiet ventet over 1,5 år med å varsle familien](#)

Ber om svar fra Finland: [- Bryter med grunnleggende følelse av rettferdighet](#)

Finlands statsminister: [- Vi må finne ut hvordan dette er mulig](#)

Finsk utenriksminister: [- Vi må gjøre det vi kan](#)

Stusser over finsk håndtering: [- Oppsiktsvekkende](#)

Ber om handling fra Finland: [- Det fremstår uforståelig](#)

[Finske myndigheter vil endre loven etter VG-avsløring](#)

Plusstilgang:

Innlogging legges ved i skjemaet for innsending.